

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ NEMZETISÉGEK JOGAINAK VÉDELME TARTÓ BIZTOSHELYETTES

A Nemzetiségi Ombudsmanhelyettes közleménye a roma holokauszt nemzetközi emléknapja alkalmából

Nemzetiségi ombudsmanhelyettesként kiemelt feladatomban az egyes nemzetiségi közösségek sorsfordító eseményeire való emlékezés és emlékeztetés. Ennek keretében szomorú kötelességemnek teszek eleget ma, amikor a roma holokauszt nemzetközi emléknapja alkalmából fél millió európai, köztük több tízezer magyar roma áldozat előtt tisztelgek.

75 évvel ezelőtt, 1944. augusztus 2-án éjszaka az auschwitz-birkenai lágerben a nemzetiszocialista erőszakszervezet tagjai hozzávetőleg 3000 roma gyermeket, nőt és férfit gyilkoltak meg. A Cigány Világszövetség párizsi kongresszusának 1972-es határozata alapján és az Európai Parlament 2015-ös döntése nyomán augusztus 2-án emlékezünk meg a második világháború során származásuk miatt üldözött és meggyilkolt roma áldozatokról.

Európa több országában a romák már az 1920-as években gyűlöletbeszéddel, diszkriminatív rendelkezésekkel és zaklató rendőrségi intézkedésekkel szembesültek. Egy évtized múltán Németországban már deportálásukra, teljes jogfosztásukra is sor került. Az 1940-es években pedig a Harmadik Birodalom roma lakossága a zsidósághoz hasonlóan embertelen megaláztatást és méltánytalanságokat volt kénytelen elviselni, elszenvedni. Magyarországon viszonylag korán születtek cigányellenes rendelkezések. 1938-ban már a romák mint népcsoport megbízhatatlanná nyilvánításáról rendelkeztek, és utasították a rendőri hatóságokat, hogy ha kell, szigorúan lépjenek fel ellenük. 1944-ben legalább harminc gettót és munkatáborot hoztak létre, ahol több tízezer romát dolgoztattak embertelen körülmények között. Kisebb roma csoportok már 1944 tavaszán német megsemmisítő táborokba kerültek, augusztusban pedig cigány munkaszolgálatos századokat állítottak fel. Több településen tömeggyilkosságokra került sor, így például Dobozon, Várpalotán, Lajoskomáromban vagy Lengyelben. A fajüldözés összességében több százezer cigány származású embert, a magyarországi roma közösségek csaknem harmadát közvetlenül érintette.

Sajnálatos módon Európa több országában napjainkban is szemtanúi lehetünk különböző neonáci, újfasiszta és paramilitáris csoportok cigányellenes megnyilvánulásainak, sőt támadásainak, amelyek sokszor halálos áldozatot is követeltek. Hazánkban ezért ezen a napon nem csak a második világháború során meggyilkolt áldozatokra emlékezünk. Napra pontosan hatvanöt évvel az auschwitz-birkenai tragédia után, tíz évvel ezelőtt 2009. augusztus 3-án hajnalán kislétai házában sörétes puskával agyonlőtték Balog Mária-t, és súlyosan megsebesítették akkor tizenhárom éves lányát. A rasszista indítékkal elkövetett, romagyilkosság sorozatként elhíresült támadások részeként a bűnözők két év alatt összesen kilenc alkalommal követtek el fegyverekkel és Molotov-koktélokkal cigányok elleni merényletet, és összesen hat ember életét oltották ki.

A fentiekre is tekintettel 2017-ben adtam ki „A roma holokauszt oktatásának társadalmi szemléletformáló szerepéről és hazai helyzetéről” szóló elvi állásfoglalásomat,

A MAGYARORSZÁGON ÉLŐ NEMZETISÉGEK JOGAINAK VÉDELMÉT ELLÁTÓ BIZTOSHELYETTES

---

amelyben a megemlékezés fontossága mellett arra kívántam felhívni a figyelmet, hogy a két világháború közötti időszak üldöztetéseinek, majd a holokauszt történéseinek megfelelő módon történő oktatása minden szempontból kulcsfontosságú. Fontosnak tartom, hogy ebből a szempontból évről évre fejlődést tapasztalhatunk: társadalmi szervezetek, egyházak és vallási közösségek, szakmai közösségek, valamint a jogalkotó is határozott lépéseket tesznek a pozitív társadalmi szemléletformálás erősítéséért.

Meggyőződésem, hogy a társadalom egészséges védekező mechanizmusa csak akkor alakulhat ki a káros tendenciákkal szemben, ha az ifjúságot már kiskorától kezdve hiteles történelmi ismeretekkel vértessük fel annak érdekében, hogy felismerjék a kirekesztő és gyűlöletkeltő szándékot. A holokauszt ennek megfelelő oktatása olyan eszközzé válhat Magyarországon, amely nemcsak azt segítheti elő, hogy a roma, cigány közösségek az Alaptörvényben meghatározott önazonosságuk szabad vállalásához és megőrzéséhez való jogukkal élhessenek, hanem arra is alkalmas, hogy a társadalom tagjaiban kialakítsa és megerősítse azt az értékrendet, amely az emberi jogok, különösen pedig az egyenlő emberi méltóság elvén alapszik.

Szalayné Sándor Erzsébet Prof. HC
egyetemi tanár, ombudsmanhelyettes